

Sluttbehandling av endringer i forskrift om kommunalt løypenett for snøskuter i Rana kommune - Omlegging av løypa ved Kallvatnet

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Utvalg for miljø, plan og ressurs		04.06.2026
Kommunestyret		16.06.2026

Kommunedirektørens innstilling

Med hjemmel i lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag § 4a og forskrift 15. mai 1988 nr. 356 for bruk av motorkjøretøy i utmark og på islagte vassdrag § 4a vedtas endringer i lokal forskrift om kommunalt løypenett for snøskuter i Rana kommune, slik det fremgår av vedlagt forskrift med kart.

De avbøtende tiltakene som er foreslått, men ikke sikret direkte i forskriften, vedtas og skal gjennomføres ved etablering og drift av løypa, se punktliste under overskriften: «Avbøtende tiltak som ikke er tatt inn i forskriften, men som skal sikres gjennom grunneieravtalen og driftsavtaler/rutiner».

Vedlegg i sakslista

- 1 Kart Østerdalen - Litlumvatnet
- 2 Forskrift om endring i forskrift om kommunalt løypenett for snøskuter, Rana kommune
- 3 Merknadsbehandling - omlegging av snøskuterløypen ved Kallvatnet

Vedlegg til saken, som ikke ligger i sakslista, men finnes på kommunens nettside

<https://www.rana.kommune.no/vare-tjenester/bygg-brann-og-eiendom/arealplaner/saksdokumenter/endringer-i-forskrift-om-kommunalt-loypenett-for-snoskuter-i-rana-kommune-omlegging-av-loypa-ved-kallvatnet/>

- 4 Utredning - omlegging av snøskuterløype Kallvatnet – Litlumvatnet
- 5 Detaljert sakshistorikk

- 6 Møtereferat Statskog 24.02.2026
- 7 Møtereferat grunneieravtale Statskog 24.02.2025
- 8 Møtereferat Ildgruben reinbeitedistrikt 04.03.2026
- 9 Møtereferat konsultasjon Ildgruben reinbeitedistrikt 03.03.2025
- 10 Møtereferat fra møte om forlengelse av snøskuterløypa ved Kallvatnet 16.01.2024
- 11 Saksframlegg offentlig ettersyn 2025 – omlegging av snøskuterløype ved Kallvatnet
- 12 Vedtak saksprotokoll – Miljø, plan og ressurs 22/2025 – offentlig ettersyn
- 13 Møte - Ildgruben Reinbeitedistrikt, Rana Kommunestyre forhandlingsutvalg, Rana Snøskuterforening – 2018

Sammendrag

Motorferdselloven med forskrift gir kommunen anledning til å fastsette forskrift for snøskuterløyper for kjøring på vinterføre. Kommunestyret vedtok [Forskrift om kommunalt løypenett for snøskuter, Rana kommune, Nordland](#) 20.03.2018, sist endret 13.12.2021.

Den lokale forskriften foreslås endret med følgende hovedpunkter:

- Endring av siste del av løype 3: Østerdalen-Tverrtjønn
- Endring av kart og skiltplan for løype 3
- Krav til bruksformål på løypedelen Kvepsendalen - Litlumvatnet

Forslaget til endringer er utredet og har følgende hovedkonklusjoner:

Ved åpning til 15. april (med stengt påske):

- Omlegging av løypa vurderes isolert sett som akseptabel
- Konflikt med norsk reindrift reduseres sammenlignet med dagens trasé
- Konflikt med friluftsliv øker
- Det er noe økt risiko for konsekvens med naturmangfold
- Det vurderes ikke som sannsynlig med vesentlige negative virkninger for svensk reindrift

Ved utvidet åpningstid:

- Åpning etter 15. april gir økt konsekvens for friluftsliv og naturmangfold
- Åpning etter 15. april vil være til vesentlig ulempe eller skade for reindrift
- Åpning lørdag før palmesøndag gir betydelig økt konflikt med friluftsliv

Utredning og høring viser at omlegging av løypa med åpningstid til 5. mai ikke er forenlig med de hensyn kommunen plikter å ta. Også statsforvalteren har varslet klage mot et slikt vedtak. Videre ressursbruk på dette anses ikke som hensiktsmessig.

Om alle foreslåtte avbøtende tiltak gjennomføres, kan det være akseptabelt å legge om løypa som foreslått. Dette forutsetter at åpningstiden begrenses til og med 15. april, og at løypedelen Kvepsendalsbukta – Litlumvatnet holdes stengt i hele påsken.

Grunneieravtale:

Et absolutt vilkår i avtalen er at kommunen skal stenge løypa dersom Statskog melder om ulovlig kjøring ut fra løypa. Dette har vært en kjent og avklart forutsetning mellom Statskog og kommunen, både politisk og administrativt, fra starten av. Vilkåret er tatt inn i forskriften.

Andre sentrale vilkår er kanalisering av rekreasjons- og hyttekjøring, tydelig utforming av stoppunkt ved Kvepsendalsbukta og Litluman, begrensnings av kjøring til isfiske og forbud mot rasting mellom Kvepsendalsbukta og Litlumvatnet, samt rapportering av solgte kort og at kommunen på sikt etterstreber bedre bruksstatistikk per løype.

Bakgrunn og historikk

Løypa på Kallvatnet og alternative traséer har vært utredet flere ganger siden 2014. I 2023 vedtok kommunestyret å legge om skuterløypa, med flytting av endepunkt fra Tverrtjønnna til Litlumvatnet. Bakgrunnen var hensynet til reindrift og et politisk ønske om å avslutte løypa ved et egnet fiskevann. Forslaget innebar åpning 1. januar–15. april for Østerdal–Kvepsendalsbukta og 1. mars–15. april for Kvepsendalsbukta–Litlumvatnet, med stenging i påsken. Forslaget ble utredet.

Etter vedtaket har saken vært på offentlig ettersyn i to omganger. I 2024 ble det foreslått å utvide åpningstiden til 5. mai, med stenging i påsken, men åpning lørdag før palmesøndag. Høringen avdekket mangler i utredningen, og det ble gjennomført en supplerende utredning. Oppdatert forslag og utredning ble lagt ut til offentlig ettersyn i 2025.

Høringen omfattet åpning til 15. april, samtidig som utvalget foreslo å åpne løypedelen Kvepsendalsbukta–Litlumvatnet i hele påsken. Strekningen Kvepsendalsbukta–Litlumvatnet har derfor blitt utredet for perioden 1. mars–5. mai, inkludert vurdering av åpning lørdag før palmesøndag.

Detaljert sakshistorikk følger som vedlegg.

Fakta og saksinformasjon

Hovedtrekk ved omlegging og forlengelse av løypa

Endringen gjelder omlegging og forlengelse av løype 3: Østerdal – Tverrtjønnna, og er vist i figur 1.

Endringene i ordlyden i forskriften og tilhørende kart med ny trasé er vedlagt.

I dag ender løypa ved Tverrtjønnna. Det foreslås å legge den om før dette punktet og forlenge den videre til Litlumvatnet, som blir nytt endepunkt. Deler av dagens trasé tas samtidig ut av løypenettet og frigjøres fra snøskuterkjøring.

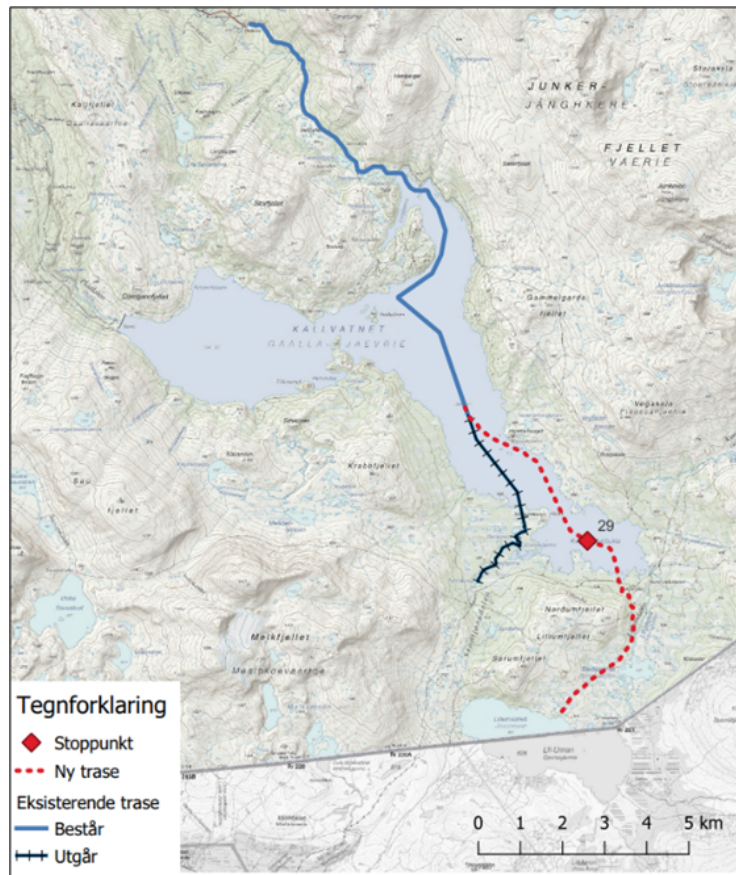
Den nye traséen tar av nordvest for Hammarhaugen, om lag 5 km før dagens stoppunkt, og går via Kvepsendalsbukta videre sørover til Litlumvatnet. Forlengelsen er om lag 10 km lang.

Det etableres stoppunkt i Kvepsendalsbukta, og løypa deles i to strekninger med ulike åpningstider:

- **Østerdal – Kvepsendalsbukta:** åpen fra 1. januar til 15. april. Kvepsendalsbukta er endepunkt fram til 28. februar.
- **Kvepsendalsbukta – Litlumvatnet:** åpen fra 1. mars til 15. april, men stengt i påsken (fra lørdag før palmesøndag til og med 2. påskedag).

For strekningen fra Kvepsendalsbukta til Litlumvatnet gjelder særskilte begrensninger, blant annet krav om formål isfiske, forbud mot rasting og lavere fartsgrense.

Løypa på land er lagt slik at støy og synlighet begrenses, og trasé over vann er valgt ut fra hensyn til isforhold og sikker ferdsel.

Figur 1 Kart som illustrerer dagens løype (blått) og foreslått omlegging (rødt). Rød rombe viser stoppunktet i Kvepsendalsbukta.

Lovgrunnlaget

Kommunens adgang til å etablere og endre snøskuterløyper følger av forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 4a. Før man kan etablere eller legge om en skuterløype skal kommunen utrede virkningene løypen kan ha for friluftsliv og naturmangfold i influensområde. Forskriften lister opp en rekke forhold som kommunen plikter å ta hensyn til, jmf § 4a., fjerde til sjette ledd:

- Støy
- Friluftsliv
- Naturmangfold
- Reindriftsnæringa
- Bolig- og hytteområder
- Landskap
- Kulturminner og kulturmiljø
- Sikkerhet for de som kjører, og andre

Snøskuterløyper fastsettes ved lokal forskrift etter forvaltningsloven kapittel VII. Forslaget sendes på høring etter plan- og bygningsloven § 11-14, og vedtak kunngjøres etter § 12-12 fjerde og femte ledd.

Utredning

Utredningen følger som vedlegg til saken, både gjennom tidligere saksframlegg og som eget vedlegg. Vurderinger og konklusjoner i dette saksframlegget må ses i sammenheng med utredningen.

Omfang av utredninger:

- Etablert løype er utredet for perioden fram til 15. april
- Ny løypedel til Kvepsendalsbukta er utredet for perioden 1. januar–15. april
- Strekningen Kvepsendalsbukta–Litlumvatnet er utredet for perioden 1. mars–5. mai, inkludert vurdering av åpning lørdag før palmesøndag.

En utredning av hele løypa for lengre åpningstid ville medført vesentlig økte kostnader.

Utredningen har følgende hovedkonklusjoner:

Ved åpning til 15. april (med stengt påske):

- Omlegging av løypa vurderes isolert sett som akseptabel
- Konflikt med norsk reindrift reduseres sammenlignet med dagens trasé
- Konflikt med friluftsliv øker
- Det er noe økt risiko for konsekvens med naturmangfold
- Det vurderes ikke som sannsynlig med vesentlige negative virkninger for svensk reindrift

Ved utvidet åpningstid:

- Åpning etter 15. april gir økt konsekvens for friluftsliv og naturmangfold
- Åpning etter 15. april vil være til vesentlig ulempe eller skade for reindrift
- Åpning lørdag før palmesøndag gir betydelig økt konflikt med friluftsliv

Ut fra konklusjonen fra utredningen for Kvepsendalsbukta–Litlumvatnet i perioden 1. mars–5. mai har det av hensyn til hensiktsmessig ressursbruk ikke blitt utført ytterligere utredninger for åpen løype i hele påsken.

Konsultasjon og dialog med samiske interesser

Samiske interesser som er direkte berørt av løypa er tilbudt konsultasjon. Ildgruben reinbeitedistrikt takket ja til konsultasjon, mens Rans sameby ikke har svart på tilbudet.

Grans og Ubmeje (Umbyn) sameby er ikke direkte berørt, man har også blitt kontaktet for å gi mulighet til tidlige innspill i planleggingen.

Reindriftsaktørene er også kontaktet av konsulent i arbeidet med utredningen og har vært høringsparter. Samiske interesser har dermed hatt flere muligheter til å gi innspill.

Offentlig ettersyn og høring

Saken har vært på offentlig ettersyn og høring i to omganger.

Første høring ble gjennomført i perioden 5. juni – 3. august 2024, og det kom inn 12 innspill. Høringsfristen ble utvidet for å sikre tilstrekkelig medvirkning, på grunn av ferieavvikling.

Andre høring ble gjennomført i perioden 1. oktober – 31. desember 2025, og det kom inn 11 innspill. Fristen ble forlenget fordi ikke alle høringsparter mottok dokumentene ved første utsending, og fordi de i en periode ikke var tilgjengelige på kommunens nettside.

Det ble i tillegg gjennomført en begrenset høring rettet mot berørte hytteeiere om kanalisering av hyttekjøring, og det kom inn ett innspill.

Alle innspill er gjennomgått og vurdert i eget dokument, se vedlegg.

Endringer etter høringen

- Forslag om å åpne løypedelen Kvepsendalsbukta–Litlumvatnet i påsken er tatt ut.
- Forslag om å flytte endepunktet 450 meter fra riksgrensen er tatt ut.
- Aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminneloven § 8 andre ledd er tatt inn i forskriften.
- Frist for fjerning av merking på strekningen Kvepsendalsbukta-Litlumvatnet er tatt inn i forskriften.
- Hensynet til vannmiljø er tatt inn i forskriften.
- Bestemmelse om stenging av løypa er skjerpet og tatt inn i forskriften ved at «kan» er endret til «skal», med eksempler på forhold som lite snødekke, overvann og utrygg is.

Bestemmelse om kanalisering er tatt inn i forskriften

Utfyllende beskrivelse av endringer etter høringen

Åpning i påsken

Forslaget om å åpne løypedelen Kvepsendalsbukta–Litlumvatnet i påsken er tatt ut.

Utredningen anbefaler stenging før palmesøndag, og åpning i påsken vurderes å gi betydelig økt konflikt med friluftsliv. Bruken av området er størst i denne perioden, og det er også varslet mulig klage. Løypa foreslås derfor stengt fra og med lørdag før palmesøndag til og med 2. påskedag.

Endepunkt ved Litlumvatnet

Forslaget om å flytte endepunktet bort fra riksgrensen er tatt ut. Med fartsgrense på 20 km/t vurderes støy ikke å berøre svensk side, og endepunktet opprettholdes som foreslått.

Aktsomhets- og meldeplikt

Aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminneloven § 8 andre ledd er tatt inn i forskriften. Bestemmelsen innebærer at arbeid skal stanses og kulturminnemyndigheten varsles dersom det oppdages automatisk fredete kulturminner.

Sametinget og Nordland fylkeskommune har i sine uttalelser minnet om denne plikten. Bestemmelsen er tatt inn i forskriften § 5 bokstav i og tydeliggjør ansvaret for å ivareta kulturhistoriske verdier.

Frist for fjerning av merking

Det er fastsatt frist for å fjerne merking på strekningen Kvepsendalsbukta–Litlumvatnet, uten mulighet for utsettelse, jf. konsultasjon med Ildgruben reinbeitedistrikt.

Fristen er satt til 20. april og er begrunnet med at området tas i bruk av svensk reindrift fra dette tidspunktet. Ryddearbeid etter denne datoen vil kunne medføre forstyrrelser for reinen i en sårbar periode. Kravet er tatt inn i forskriften § 3.

Vannmiljø

Hensynet til vannmiljø er tatt inn i forskriften § 5 bokstav g. Dette er begrunnet med at løypa går over islagt vann og har endepunkt ved Litlumvatnet, og skal bidra til å sikre aktsom ferdsel og redusere risiko for påvirkning av vannmiljøet.

Stenging av løypa

Bestemmelsen om stenging er skjerpet ved at «kan» er endret til «skal» i forskriften § 4 bokstav e (tidligere bokstav d). Det er også lagt til eksempler på forhold som kan medføre stenging, som lite snødekke, overvann og utrygg is.

Endringen er gjort etter anbefaling fra fylkeskommunen om å vurdere behovet for tydeligere klimatilpasningstiltak i forskriften. Dette tydeliggjør ansvar og gir klarere føringer for drift og sikkerhet.

Kanalisering

Bestemmelse om kanalisering er tatt inn i forskriften § 3. Tiltaket har vært lagt til grunn i vurderingene, men er ikke tidligere fastsatt i forskrift. Det tydeliggjøres nå ved at dispensasjonskjøring i området ved Kallvatnet i størst mulig grad skal følge fastsatt løypetrasé.

Vurdering

Hensynet til reindrift, naturmangfold og friluftsliv har vært utslagsgivende i arbeidet med den foreslåtte endringen. Gjennom utredningen har diverse hensyn og mulige konsekvenser blitt belyst og vurdert.

Samtykke fra grunneier

Før kommunen kan treffe et vedtak om etablering av snøskuterløype, må grunneier samtykke i at det kan foregå snøskuterkjøring på deres eiendom. Statskog er grunneier i det aktuelle området og har gitt betinget samtykke til den foreslåtte løypa. Statskog og administrasjonen har utarbeidet en grunneieravtale, som signeres etter vedtak om endringer i lokal forskrift.

Et absolutt vilkår i avtalen er at kommunen skal stenge løypa dersom Statskog melder om ulovlig kjøring ut fra løypa. Dette har vært en kjent og avklart forutsetning mellom Statskog og kommunen, både politisk og administrativt, fra starten av. Vilkåret er tatt inn i forskriften.

Andre sentrale vilkår er kanalisering av rekreasjons- og hyttekjøring, tydelig utforming av stoppunkt ved Kvepsendalsbukta og Litluman, begrensnng av kjøring til isfiske og forbud mot rasting mellom Kvepsendalsbukta og Litlumvatnet, samt rapportering av solgte kort og at kommunen på sikt etterstreber bedre bruksstatistikk per løype.

Reindrift

Snøskuterløyper skal ikke medføre vesentlig skade eller ulempe for reindriften. I Rana er reindriftsarealene vinterstid i hovedsak konsentrert i den østlige delen av kommunen, noe som gjør det utfordrende å kombinere disse arealene med rekreasjonsløyper.

Norsk reindrift – Ildgruben reinbeitedistrikt

Omleggingen fra Tverrtjønna er ønsket av Ildgruben reinbeitedistrikt. Dagens endepunkt ligger i et viktig område for reindriften, med trekk- og flyttleier, oppsamlingsområde og enkelte år også kalvingsområde. Ved å flytte løypa bort fra dette området reduseres den samlede belastningen, og trafikken ledes til arealer med mindre reindriftsinteresser.

Samlet belastning for reinbeitedistriktet er tidligere vurdert i saksframlegg for offentlig ettersyn i 2025. Her er vurderingen at beiteressursene er nær tålegrensen, men at ny trasé vil gi mindre negative effekter enn dagens. Samtidig vil en åpning til 5. mai kunne medføre vesentlig ulempe eller skade, særlig på grunn av trekk- og flyttleier og kalvingsområder. Lovverket tillater ikke at skuterløypa holdes åpent utover 25. april.

For at omleggingen skal være akseptabel, forutsettes det at åpningstiden ikke utvides til 5. mai, at kommunen kan stenge løypa dersom næringen ber om det, samt avbøtende tiltak som redusert hastighet og forbud mot rasting i trekk- og flyttleier.

Svensk reindrift

Området øst for konsesjonsgjerdet er registrert som kalvingsland for Rans sameby, som tar det i bruk rundt 20. april. Reinen er i denne perioden særlig sårbar for forstyrrelser. Med åpning til 15. april vurderes konflikt å kunne unngås, mens forlenget åpningstid vil komme i konflikt med kalvingstiden.

Umbyn sameby har ikke beiterett på norsk side ved Litlumvatnet, men grenser til området på svensk side. De har krevd at løypa stenges senest 15. april og varslet motstand mot åpning etter dette. Ved åpning utover 15. april har Umbyn sameby opplyst at de vil forsøke å få vedtaket omgjort. Dette framgår også av utredningen (side 23).

Samlet vurdering reindrift

Hensynet til reindriften blir bedre ivaretatt i den nye løypa. Det ivaretas gjennom trasévalg, begrenset åpningstid (til og med 15. april), stenging ved behov, frist for å fjerne merking, samt nedsatt fartsgrense og rasting forbudt der løypa krysser trekk- og flyttleier.

Støy

Muligheten til å oppleve naturområder uten støy er et viktig nasjonalt fellesgode. Stillhet og ro er viktige elementer i norsk friluftsliv.

Støyvurderingen etter Miljødirektoratets veileder viser et høyt potensial for konflikt støy – friluftsliv, se vurdering i kapittel om friluftsliv.

Støyvurderingen viser at fritidsboliger eller DNT-hytten ikke påvirkes betydelig av støy, se vurdering i kapittel om bolig- og hytteområder.

Friluftsliv

Kommunen skal ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet ved planlegging av snøskuterløyper. Området mellom Kvepsendalsbukta og Litlumvatnet er registrert som et svært viktig friluftslivsområde med bakgrunn i bruk av hyttefolk, Nordlandsruta, Kvitsteindalstunet, jakt og fiske. Statskog informerer om at det i og rundt Kallvatnet finnes om lag 170 hytter, og området ved Litluman er et viktig og mye brukt utfartsområde, særlig for hytteeiere i Litlumlia.

Ifølge DNT Rana og omegn er vinteren og fram til mai en viktig periode for bruk av Kvitsteinsdalshytta. Utvidet åpningstid frem til 5. mai, og særlig åpning lørdag før palmesøndag, vurderes som uheldig på grunn av økt risiko for konflikt med friluftslivet.

Statsforvalteren har påpekt at når utredningen anbefaler stenging allerede før palmesøndag, vil åpning i påsken gi betydelig negativ virkning. Bruken av området er størst i påsken, både for snøskuterkjøring og tradisjonelt friluftsliv, og konfliktnivået vil derfor være høyest i denne perioden. Statsforvalteren har varslet mulig klage dersom løypa åpnes i påsken. Det vurderes dermed som usannsynlig at forslaget om at løypa skal være åpen hele påsken er realistisk gjennomførbart.

Omleggingen vil redusere belastningen i området der dagens trasé ender, og kan gi økt tilgjengelighet for enkelte brukergrupper. Samtidig flyttes trafikken inn i et område med svært høy verdi for friluftslivet, og tiltaket vurderes derfor som konfliktfylt.

Rana kommune har flere friluftslivsområder med tilsvarende kvaliteter. Likevel vil etablering av løypa her forringe opplevelseskvaliteten som følge av økt aktivitet og støy, og kan føre til økt belastning i andre områder.

Miljødirektoratets veileder for støy og planlegging av snøskuterløyper anbefaler en buffersone på 450 meter mot viktige og svært viktige friluftslivsområder. Foreslått løype er derfor i strid med anbefalingene. Veilederen har et eget avsnitt om avbøtende tiltak som omfatter tidsbegrensning, stenging på utfartsdager og redusert hastighet. Det foreslås tiltak innen alle disse områdene. I tillegg skal det være forbud mot rasting og krav om isfiske som formål for ferdsel helt inn til Litlumvatnet, samt kanalisering av tillatelser for hyttekjøring og kjøring grunnet funksjonsnedsettelse.

Dersom alle avbøtende tiltak settes inn, kan det være akseptabelt å etablere en skuterløype etter den foreslåtte traséen, sett opp mot hensynet til friluftsliv. Tiltaket vil fortsatt ha negative konsekvenser for friluftslivet, særlig knyttet til støy og redusert opplevelseskvalitet, men disse er redusert så langt det har vært er mulig gjennom avbøtende tiltak.

Naturmangfold

Det er ikke registrert viktige naturtyper i området, men det finnes registreringer av blant annet vannlevende fugl, jerv og fjellrev. Fugleartene er knyttet til åpent vann og er trekkfugler, og vinterbruk av området vurderes derfor å ha begrenset betydning.

Jerv er rødlistet, og det er registrert yngling i regionen. Fjellrev er også rødlistet og finnes i området, men det er ikke registrert ynglehi innenfor varsomhetssonen som er lagt til grunn i Miljødirektoratets veileder for naturmangfold og planlegging av snøskutertraséer, eller i nærheten av den foreslåtte løypa.

Området består hovedsakelig av fjellbjørkeskog, myr og snaufjell, som er leveområder for blant annet rype og hare. Det er allerede noe ferdsel i området, og løypa vil komme i tillegg til dette.

Vurderinger etter prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er gjort i utredningen og legges til grunn. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig, men med usikkerhet knyttet til ikke kartlagt natur. Ferdsel på snødekt mark gir liten risiko for terrengskader, men snøskutertrafikk kan forstyrre vilt, særlig i senvinteren og tidlig yngle- og hekketid. På grunn av begrenset kunnskap om effektene legges føre-var-prinsippet til grunn med anbefalt

stenging av løypa 15. april. Risikoen øker etter ca. 15. april, blant annet for hekkende fugl og jerv i en sårbar fase når valpene begynner å forlate hiet. I forskriften er det lagt inn krav om stenging ved lite snødekke for å redusere negativ påvirkning.

Omleggingen kan gi økt forstyrrelse i nye områder, men redusert belastning langs dagens trasé. Samlet vurderes påvirkningen som begrenset, men med noe økt forstyrrelse av vilt, særlig ved sen åpningstid.

Løypa vurderes som akseptabel ved god snødekning og begrenset åpningstid. Åpning etter 15. april anbefales ikke, og det forutsettes at løypa stenges ved lite snø, ulovlig kjøring eller annen uheldig påvirkning.

Vannmiljø

Løypa omfatter ferdsel på Kallvatnet og har endepunkt på land ved Litlumvatnet.

Rekreasjonsløypa vurderes under normale omstendigheter ikke å påvirke vannforekomstene eller hindre at miljømålene oppnås. Skuterferdsel og annen motorisert ferdsel innebærer en mindre risiko for kjemisk forurensing i form av lekkasje av drivstoff, olje og kjølevæske. Slike hendelser er relativt sjeldne og mindre i omfang. Risikoen vil trolig være størst ved stoppunkter og områder med opphold.

Endepunktet er lagt på land ved Litlumvatnet og skal utformes tydelig for å unngå kjøring ut på isen. Aktsomhetskrav er tatt inn i forskriften § 5 bokstav g.

Tiltaket vurderes ikke å medføre forringelse av vannforekomstene, og vannforskriften § 12 kommer derfor ikke til anvendelse.

Bolig- og hytteområder

Støy og synlighet

Omleggingen berører ikke boligområder, men det ligger flere fritidsboliger og DNTs turisthytte Kvitsteindalstunet i nærområdet. Miljødirektoratets veileder for støy og planlegging av snøskuterløyper gir føringer for vurdering av støy ved utredning av snøskuterløyper. Veiledningen angir en anbefalt grenseverdi på 60 dB (gul støysone), som tilsvarer en minste avstand på 60 meter til bygninger uten behov for nærmere støyutredning.

Avstanden i luftlinje fra den foreslåtte løypen til den nærmeste private fritidsboligen er om lag 330 meter, mens Kvitsteindalstunet ligger ca. 560 meter fra løypa. Det vurderes derfor slik at alle bygninger ligger utenfor gul støysone. I svært viktig friluftsområde er fartsgrensen satt til 20 km/t, og ved denne farten er det i vurdert at ingen fritidsboliger blir berørt av støynivå over 40 dB.

Skuterløypa vil likevel være synlig fra flere fritidsboliger med utsikt mot Kallvatnet og Litlumvatnet. På land er løypetraséen i hovedsak lagt i le av vegetasjon og langs bekkefører, noe som bidrar til både demping av lyd og redusert synlighet. Stoppunktet i Kvepsendalsbukta ligger om lag 1,7 km fra Kvitsteindalstunet, og løypa vil ikke være synlig fra hytta fordi den ligger skjermet bak en skogkledd rygg.

Kanaliserings av hyttekjøring Jordbrua-Litlumvatnet/Litlumlia

Snøskuterløypa og hyttekjøring etter forskriftens § 5 c skal kanaliseres til én trasé. Dette er et viktig avbøtende tiltak for å redusere samlet arealpåvirkning og den samlede belastningen

for reindrifta. Kanaliseringen er både et vilkår i grunneieravtalen med Statskog og vektlagt som et meget viktig tiltak i Statsforvalterens innspill.

I tråd med kommunens retningslinjer skal hyttekjøring ved Kallvatnet normalt skje fra Østerdalen. Kun hytteeiere med snøskutergarasje i Jordbrua eller bosatt i Plurdalen kan starte fra Jordbrua. Øvrige følger rekreasjonsløypas trasé fram til avkjøring inn mot egen hytte.

Kommunen har i dialog med reindrifta utarbeidet forslag til ny trasé for de få (fem) hytteeiere med tillatelse til å kjøre fra Jordbrua til Litlumvatnet og Litlumlia.

Dagens trasé går gjennom skaret mellom Krabbfjellet og Melkfjellet og Sandtjønndalen, som er viktige områder for reindrifta og ønskes skjermet for ferdsel.

Ny trasé legges utenom disse områdene og samordnes med rekreasjonsløypa. Den er lengre og går mer over islagt vann, men dette er strekninger som allerede brukes av hytteeiere ved Kallvatnet, eller følger samme trasé som ny foreslått rekreasjonsløype. Endringen medfører ikke vesentlig trafikkøkning.

Det ble gjennomført en begrenset høring rettet mot berørte hytteeiere om kanalisering av hyttekjøring fra Jordbrua, og det kom inn ett innspill.

Høringsinnspillet peker blant annet på lengre trasé, hensyn til friluftsliv og svensk reindrift, økt isrisiko og tidlig fjerning av stikker. Dagens hyttestrasé gjennom skaret er heller ikke staket, stikker skal fjernes etter løypestenging også i dag og foreslått trasé benyttes allerede i stor grad av andre hytteeiere eller følger ny foreslått rekreasjonsløype. Valg av trasé er gjort i dialog med reindrifta med vekt på en trygg og hensiktsmessig løsning.

Kanaliseringen reduserer ferdsel i sårbare områder og samlet arealpåvirkning. Den gir lengre trasé for et begrenset antall hytteeiere fra Jordbrua. Ellers er det en generell utfordring at hyttekjøring og rekreasjonsløyper har ulike tillatte kjøreperioder, hvor hyttekjøringen foregår over en lengre tillatt periode. Men kanalisering vurderes som et viktig tiltak for å redusere samlet belastning.

Dispensasjoner fra svensk side

Umbyn sameby har gitt uttrykk for at de ikke ønsker gjennomkjøring i området. De har opplyst at dersom løypa føres fram til Litlumvatnet fra norsk side, kan svenske dispensasjoner for hyttekjøring fra Kåtaviken til norsk side av Litlumvatnet bli trukket tilbake.

Gjennom høringen har berørte hytteeiere uttrykt bekymring for at disse dispensasjonene kan bli endret eller opphevet, og at kjøring fra norsk side vil innebære en lengre trasé med større innslag av ferdsel over islagt vann.

Länsstyrelsen Västerbotten opplyser at det er 3–4 personer hvert år som har en slik tillatelse, og at hver av disse har anledning til 5–10 turer per sesong.

Det er politisk vilje for å forlenge løypa til et egnet fiskevann, fremfor å bare avslutte løypa før den går inn i de viktige reinbeite- og friluftsområdene. Dispensasjonene gitt av svenske myndigheter er ikke underlagt kommunens myndighet. Det er heller ingen garanti for at ordningen opprettholdes uavhengig av endringer i løypenettet. Dette gjelder et begrenset antall brukere, og usikkerheten knyttet til svenske dispensasjoner kan i begrenset grad tillegges vekt i vurderingen av trasévalg.

Landskap

Løypa er lagt så langt unna Kvitsteindalstunet som mulig, i le av terrenget. Dette vil redusere løypas påvirkning på turistforeningenshytta sine brukere. Løypetraséen på land er generelt lagt slikt at den ligger i le av vegetasjon og følger bekkeførere. Dette gjør at lyden dempes noe av terrenget, og at løypa blir mindre synlig. Merking og sporet vil være synlig vinterstid, men det vil ikke være terrengmessige inngrep som følge av løypa. Effekten av løypa vurderes som tilnærmet ingen på tema landskap.

Kulturminner- og miljø

Det er ikke registrert kjente kulturminner i eller ved foreslått trasé. Det nærmeste registrerte kulturminnet er en offerstein, «Sauen», ved Litlumvatnet. Denne ser ikke ut til å bli berørt av ny trasé i seg selv, men det kan bli økt besøk i området som følge av at lokaliteten blir lettere tilgjengelig. Da dette skjer i vintersesongen antas det at det ikke vil medføre terrengslitasje.

I høringsrunden har kommunen fått innspill fra hytteeiere og Statskog om at det kan finnes uregistrerte samiske kulturminner i området, og at denne informasjonen er videreformidlet til rette myndighet.

Sametinget har vurdert at snøskutertraséen uansett ikke kommer i konflikt med de eventuelle uregistrerte samiske kulturminnene. Fylkeskommunen har også uttalt at snøskuterkjøring i perioden fra 1. januar til 5. mai har lavt potensial for å skade eller forstyrre ukjente, automatisk fredede kulturminner.

Det kan ikke legges til grunn en målbar effekt av løypa knyttet til tema kulturminner og kulturmiljø.

Sikkerhet for de som kjører og andre

Nordsiden av Nordumsfjellet har noen soner med mulig skredfare ut fra landskapsmodellen. Ny trasé unngår utløpssonen og faren vurderes som håndtert.

I kommuneplanens arealdel er hele løypa plassert i sone vist som sikringszone for drikkevann. Forlengelsen ansees som uproblematisk i forhold til drikkevannskilden, som er Akersvatnet.

Kjøring på islagt vann er også forbundet med en viss fare, særlig i de tilfeller at innsjøen er regulert. Utvidet åpningstid kan medføre snøskuterkjøring også i smelteperioder der snø og is smelter. Det er særlig viktig å stenge løypa i god tid før eventuelle farer kan oppstå som følge av endrede isforhold.

Statkraft anbefaler generelt ikke snøskuterløyper på regulerte magasin og er på den bakgrunn ikke positiv til omlegging av løypen. De sier videre at det er viktig at kommunen tar sikkerhetshensynet på alvor.

Det foreslås følgende tiltak for å ivareta sikkerheten til brukerne av løypa:

- Løypetraséen på isen er lagt ut fra vurderinger av lokale isforhold og fremkommelighet. Dette er et tiltak for å ivareta sikkerheten til både de som drifter og bruker løypa.
- Det skal det utarbeides rutiner for ferdsel med snøskuter på regulerte vann.
- Det skal settes opp infoskilt om ferdsel på islagte vann før snøskuterløypa går ut på selve isen.

- Det opprettes en ansvarlig person for å følge opp isforholdene, og løypa stenges ved tegn på utrygg is.
- Kanalisering av motorferdselen i området

Ovennevnte tiltak vurderes som tilstrekkelig for å ivareta sikkerheten til de som bruker løypa.

Ulovlig kjøring

For alle de ovennevnte temaene kan ulovlig kjøring gi ytterligere negative konsekvenser, både på norsk og svensk side. Flere høringsparter har uttrykt bekymring for dette.

Kommunen har verken kontroll- eller sanksjonsmuligheter. Mulighet for effektiv håndhevelse av regelverket er avhengig av ressurstilgang hos kontrollmyndigheten (politi og Statens naturoppsyn).

Kanaliseringen av skuterkjøringen i området vil gjøre det enklere å kontrollere ulovlig kjøring. Det skal også settes opp skilt med informasjon om Vindelfjällen naturreservat. Videre skal løypa stenges ved ulovlig kjøring med løypa som utgangspunkt. Områdets verdier tilsier at ulovlig kjøring er svært uheldig. Stenging av løypa på grunn av ulovlig kjøring er viktig for å verne om naturmangfoldet, reindrifta, friluftslivet og det svenske naturvernreservatet.

Fordeler og ulemper ved foreslått løype

Fordeler

Omleggingen gjør løypa mer attraktiv, blant annet ved at Litlumvatnet er et bedre fiskevann enn Tverrtjønna, og kan øke brukerverdi og tilgjengelighet.

Den nordlige delen til Kvepsendalsbukta vurderes som minst konfliktfylt og bidrar til å kanalisere ferdsel og redusere belastning i sårbare områder, særlig for reindrift.

Omleggingen medfører at området langs dagens trasé frigjøres fra snøskuterkjøring.

Den samlede trafikken forventes ikke å øke vesentlig, og trafikken utenom påsken vurderes som lav. Det legges til grunn at dispensasjonskjøring i størst mulig grad følger løypetraséen.

Ulemper

Ulempene er særlig knyttet til friluftsliv. Forlengelsen til Litlumvatnet går gjennom et område med svært høy verdi, og motorferdsel kan svekke opplevelseskvalitetene.

Hovedtyngden av hytteeiere sør for Kallvatnet er negative, særlig på grunn av støy, eksos og at enkelte får en lengre adkomst som følge av kanalisering.

Det er også risiko for forstyrrelse av vilt (inkludert jerv) i senvinteren.

Nytten av forlengelsen vurderes som usikker sett opp mot forventet lav bruk, og det er ikke ventet vesentlige samfunns effekter.

Avbøtende tiltak

Som utredningen sier, strider løypa mot anbefalingene i Miljødirektoratets veileder for å etablere snøskuterløyper. For å kunne forsvare etableringen av en snøskuterløype i dette området må det derfor settes inn vesentlig med avbøtende tiltak for å redusere negative følger av løypa.

Med bakgrunn i foreliggende utredning, konsultasjon med Ildgruben reinbeitedistrikt, dialog med grunneier, relevante veiledere, vurderes følgende tiltak som nødvendig:

Sikret i forskrift gjennom valgt plassering

- Løypa er lagt så langt unna Kvitsteindalstunet som mulig, i le av terrenget. Dette vil redusere løypas påvirkning på turistforeningenshytta sine brukere.
- Løypetraséen på land er generelt lagt slikt at den ligger i le av vegetasjon og følger bekkefører. Dette gjør at lyden dempes noe av terrenget, og at løypa blir mindre synlig.
- Løypetraséen på isen er lagt ut fra vurderinger av lokale isforhold og fremkommelighet. Dette er et tiltak for å ivareta sikkerheten til både de som drifter og bruker løypa.

Sikret i ordlyden i forskriften

- Det skal ikke være lov å kjøre i løypenettet mellom kl. 23.00 – 07.00. Dette sikrer et tidsrom uten skuterstøy skapt av løypa.
- Løypa stenges ved ulovlig kjøring med løypa som utgangspunkt. Områdets verdier tilsier at det er meget ugunstig med ulovlig kjøring. Å stenge løypa pga. ulovlig kjøring er et tiltak for å verne om naturmangfoldet, reindrifta, friluftslivet og det svenske naturvernreservatet.
- I områder som er svært viktig for friluftslivet, settes fartsgrensen til 20 km/t. Dette reduserer området som påvirkes av støy.
- I områder med trekk- og flyttleier, er fartsgrensen satt til 30 km/t. Dette reduserer området som er påvirket av støy og gir dyrene bedre tid til å trekke vekk fra løypa.
- Det er rasting forbudt i trekk- og flyttleier, og i områder som er svært viktig for friluftslivet. Dette reduserer omfanget av forstyrrelser i områdene.
- Løypa fra Kvepsendalsbukta til Litlumvatnet, er kun åpen for kjøring fra 1. mars til og med 15. april. Dette er et viktig tiltak for å verne om særlig den svenske reindrifta, men også naturmangfoldet generelt og friluftslivet får redusert belastning av dette tiltaket.
- Løypa fra Kvepsendalsbukta til Litlumvatnet, er kun åpen for de som skal isfiske. Dette gir et formål for ferdselen og reduserer belastningen.
- Løypa fra Kvepsendalsbukta til Litlumvatnet, er stengt fra og med lørdag før palmesøndag, til og med andre påskedag. Påska er en viktig tid for utøvelse av det tradisjonelle friluftslivet. Å stenge løypa i dette tidsrommet reduserer belastningen løypa utøver på friluftslivet.
- Snøskuterløypa og hyttekjøring etter forskriftens § 5 c, kanaliseres til en løype. Dette reduserer totalt areal påvirket av snøskuterkjøring.
- Stakefjerning skal skje umiddelbart etter stenging av løypa. Dette er et tiltak for at løypa ikke skal skape ferdsel inn i område etter den datoen som er satt som siste akseptable dato for ferdsel i område. Dette er i hovedsak et tiltak for å ivareta

reindrift, men naturmangfoldet og friluftslivet får også redusert belastning av dette tiltaket.

- Snøskuterløypa og kjøring etter forskriftens § 5 b, kanaliseres til en løype. Det vil si at kjøring i «Kallvatnet nedslagsfelt» fases ut. Dette reduserer totalt areal påvirket av snøskuterkjøring og er et sikkerhetstiltak for de som kjører med grunnlag i funksjonsnedsettelse.
- Løypa skal stenges ved lite snødekke, overvann og utrygg is for å ivareta sikkerhet og redusere negativ påvirkning på naturmangfoldet.

Avbøtende tiltak som ikke er tatt inn i forskriften, men som skal sikres gjennom grunneieravtalen og driftsavtaler/rutiner

- Det skal etableres stolpe-le på konsesjonsgjerdet. Dette tiltaket skal hindre at det oppstår skade på konsesjonsgjerde.
- Det skal etableres rutiner for kjøring på islagt regulert vannmagasin. Rutinen skal ta utgangspunkt i forslaget fra utredningen (s. 52). Skilting og informasjon om sikkerhet rundt ferdsel på is skal settes opp ved iskanten på Kallvatnet. Dette er et tiltak for å ivareta sikkerheten til de som vedlikeholder løypa, og for brukerne av løypa.
- Skilting og informasjon om Vindelfjällen naturreservat settes opp på endepunktet ved Litlumvatnet. Dette tiltaket skal sikre at løypas brukere er kjent med naturreservatets regler.

Kommentar til avbøtende tiltak

- **Kanaliserings av tillatelser etter § 5 bokstav b (funksjonsnedsettelse)**
Å kanalisere tillatelser etter forskriftens § 5 b inn på den foreslåtte skuterløypa reduserer totalt areal påvirket av snøskuterkjøring. Dette fungerer som et avbøtende tiltak for reindrift, naturmangfold og friluftsliv.

Kanaliserings vil også gjøre det enklere å føre kontroll med ulovlig kjøring, og fungerer som et sikkerhetstiltak ved kjøring på et regulert vann med mange elveinnløp og komplekse isforhold.

Kanaliserings vurderes derfor som et meget viktig avbøtende tiltak.

Det er ved flere anledninger utredet tilsvarende løyper mellom Østerdal og Litluman. Forslaget om å kanalisere tillatelser etter forskriftens § 5 b er forankret langt tilbake i sakshistorikken. Allerede tilbake i 2018, som en del av daværende saksarbeid, ble Rana kommunestyre forhandlingsutvalg i samarbeid med Rana Snøskuterforening og Ildgruben reinbeitedistrikt enige om at tillatelser etter forskriften § 5 b skulle kanaliseres inn i en eventuell løype mot Litluman.

Avbøtende tiltak fra utredningen som ikke er tatt med i forslaget til sluttbehandling

- **Ferdselsmåling**

Utredningen foreslår at det bør gjennomføres tellinger med tanke på å skape et statistisk grunnlag knyttet til bruk av løypa, herunder også registreringer av ulovlige forhold.

Å få bedre oversikt over løypebruken er ikke et avbøtende tiltak i seg selv. Det er likevel nyttig og fornuftig å ha mer informasjon om brukerfrekvens. Når løypa er tatt i bruk kan det vurderes hvilke metoder som er mulig og hensiktsmessig.

- **Flytte endepunktet ved Litlumvatnet 450 meter fra riksgrensen**

Forslaget om å flytte endepunktet ved Litlumvatnet 450 meter bort fra riksgrensen er tatt ut. Med fartsgrense på 20 km/t vurderes støy ikke å berøre svensk side, og endepunktet opprettholdes som foreslått.

- **Flytte stoppunktet ved Kvepsendalsbukta**

Utredningen foreslår at det bør vurderes å legge rasteområdet /endepunktet ved Kvepsendalsbukta, i tidsrommet løypa til Litluman ikke er åpen, lengre vest. Rasteplassen vil da bli liggende utenfor svært viktig friluftsområde og den vil heller ikke berøre flyttleden.

Dette temaet ble vurdert under konsultasjonen med Ildgruben reinbeitedistrikt. Tom Lifjell opplyste da om at området vest for stoppunktet inneholder utløp for flere vannårer. Dette gjør at isen kan være utrygg. Ut fra denne informasjonen vurderes det som uforsvarlig å flytte løypa vestover. Det har også vært vanskelig å finne et egnet punkt lengre nord på den foreslåtte traséen.

Konklusjon

Gjeldende utredning anbefaler å holde løypa stengt lørdag før palmesøndag av hensyn til friluftslivet. Også de mottatte høringsinnspill viser tydelig at omlegging av løypa med åpningstid til 5. mai ikke er forenlig med de hensyn kommunen plikter å ta. Det ble derfor ikke lagt ytterligere ressurser i å utrede dette forslaget dypere. Statsforvalteren vurderer at når stenging anbefales allerede før palmesøndag, er det åpenbart at en åpning i påsken vil gi betydelig mer negative virkninger for friluftslivet. De har samtidig varslet mulig klage dersom et slikt vedtak fattes, uavhengig av en eventuell tilleggsutredning.

Det anbefales dermed ikke åpningstid til 5. mai. Dette anses ikke som realistisk gjennomførbar. Videre ressursbruk på dette anses ikke som hensiktsmessig.

Det anbefales derimot at åpningstiden begrenses til og med 15. april. Med denne begrensningen vurderes omleggingen som positiv for Ildgruben reinbeitedistrikt, og den vil trolig ikke gi negative virkninger for svensk reindrift. For friluftsliv og naturmangfold vurderes omleggingen som konfliktfylt, mens påvirkningen på støy, bolig- og hytteområder, sikkerhet, landskap og kulturmiljø vurderes som liten negativ. At løypa holdes stengt i påsken, vil redusere de negative virkningene på annet friluftsliv.

Dersom alle foreslåtte avbøtende tiltak gjennomføres, kan det være akseptabelt å legge om løypa som foreslått. Dette forutsetter at åpningstiden begrenses til og med 15. april, og at

løypedelen Kvepsendalsbukta – Litlumvatnet holdes stengt i hele påsken.

Omlagging av løypa og forlengelse til Litlumvatnet anbefales derfor vedtatt med åpningstid til og med 15. april, og uten kjøring i påsken.

Stig Roald Frammarsvik
kommunaldirektør for tekniske tjenester

Florian Kindl
avdelingssjef
avdeling for plan og forvaltning